

Kollár Árpád

Hogyan lettem (nem) nacionalista – Csáth Géza fél szemmel méregeti Kiss Danilót

Egy fél doktor Brenner Józsefnyi Csáth Géza, egy fél bronzember, fél szemében tömör, jeges hógolyóval, amivel ha fültövön vágnak, na az jól odabasz, így csakis ilyen, többször megolvad, többször megfagyott, többször tömörödött golyóval, kuglival érdemes bárkit is fültövön vágni, és szemem is egy fél bronz Brenner Gézát, aki így fél szemmel figyelhet egy fél Kiss Danlónyi Danilo Kišt.

Književnik Csáth Géza író (1887–1919), valószínűleg ez áll a hiányzó test helyét magabiztosan pótló múmárványon, márványmúvön. Valószínűleg ez a szöveg tűnik el és tűnik elő a romlott hús szivárványzöldjében terpeszkedő „tag”: egy név, mondjuk Vlado és egy nyomoronc peace jel kombinációja alól. Mondjuk Vlado, de Vajló is lehet ezzel az erővel, vagy akár Vlakó, ha népetimonológias fantáziánk vaklovaikat a karámból szabadon engedjük. Az aláírás kiolvashatatlan, avagy podpis nečitak. (Ez a titokzatos ritmikájú kijelentés zárta minden, a híres-hírhedt JNA-ba való bevonuláshoz halogató dokumentumom hivatalos fordítását.)

Tehát podpis nečitak. Azonosíthatatlan, mi nemű, nevű szabadkai, subotikai graffitist tagelte le jókedvében mellszobrunk aláírását, ami ennek következtében szintén kiolvashatatlaná vált. Ez a valaki, akárki, bárki valószínűleg nem azonos azzal a valakivel, akárkivel, bárkivel, aki fél bronzarcnyi jegescedett havat nyomott (dobott?) a bronzfej szemüregébe. Ha dobott, minden elismerésem. Talált sülyedt. Precíz munka. És a bal fülbe is, most veszem észre, ahogy az öt-hat évvel ezelőtti fényképen megpróbálom kiböngészni: Vlado vagy nem Vlado. A jobb fülről semmi biztosat nem tudhatunk, a szemüregből kidagadó jégheg elfedi az objektív valóságot.

Csáth Géza književnik (a szülőházon Geza Čat književnik, estetičar, kritičar) szabadon maradt, meredt szemével gyanakvóan figyel, méregeti Danilo Kiš književniket (a szülőházon, semmi, semmis a szülőház). Hogy került ez ide, ez a kis bronz (jaj, már az első oldalon ellövöm, tovább koptatom ezt a kopott, kopogó szójátékot), hogy került ide ez a felettebb gyanús figura a városi apró házaira tyúkanyóként rátertyenő, rákotló, habcsók városháza tövébe, a városi kaszinó és a börtön (valójában azóta már könyvtár és zeneiskola, de erről Csáth mit sem tudhat, ezért csak diszkrétan korrigálok) határolta terecske, klinkertéglából megrajzolt körívére, mondjuk ki: a Pantheonba!

Ok. A Munka az rendben van. Nem egy Csáth Géza persze, de jó, hogy itt van, írt ezt-azt, meg kihalászott a jéghegyek közül, a jeges tengerből, sok-sok Titanic-jeges jeges embert. (Csáth gondolatainak rekonstrukciója során a jég szó objektív okokból túlréprezentált, próbáljon meg valaki jéggel tömött szemmel és füllel nem a jégre gondolni). Artúr no problem. Megjegyzem, a szöveget jegyző én is szinte minden halottak napján, amikor jeges, sült gesztenye szél citerál a tarlott temetői bokrok közt, a maradék jéggé

fagyott virágot is az ő hideg, műmárvány sírjánál pakolja le. Persze Csáth lecsiszolt (letaggelt), névtelenített, de nem nevenics sírját (Serec Ana i Serec Jakob), sosem keresi fel, amiért a doktor joggal háborog most b(r)enne(r). (Logisztikai korrekció: Munk sírja a kijáratnál, a főösvény mellett van, kell a szabad kéz a kis kormos /forró/ gesztenyéknek. Tetszett volna jobb helyre meghalni!)

Ki ez a Kiš és miért nem Kis? Miért a kalap (kukica) az s-en? Van sapkája, nincs sapkája? Hósipka. Nem mindegy. És egyáltalán, hol van Dežő? Az ő szobra miért nincs itt? Gézának láthatóan rossz kedve van. Befagyott a segge, mondanák rá itt a városban, szerinte faluban, ha lenne neki segge, ha nem spórolták volna el azt is a kezekkel együtt. Borzong a bronz. Berzenkedik.

Ki az a Danilo Kiš? Őt miért nem tagelték, miért nem jegelték? Biztos, mert átállt. Kisből Kišsé vedlett, azaz sapkásodott. Mer' ilyenek Ezek, a Dezső is megírta, persze álnéven, mert azért ő mégiscsak úriember, hogy csak úgy átvedlenek, ha úgy tartja érdekük.

(SOS! SOS! SOS! Kényes részhez érkeztünk, a publicisztika jeges vizében fuldoklik az esszé. Ledermed. A Kárpátia pedig tétovázik. Mentsétek meg lelkeinket! Legalább egy jégtáblára, legalább oda had kapaszkodjak fel.)

Nos, a cirill betűs Szabadkán, hol szíved megszakad tán (ennél már csak a Szabadka / fabatka prémes rímpár rémesebb [© Esti, Sziveri, Kollár]), kb. ilyesmiket gondolhat Csáth (jól van no, gondolhat a fene), és biztos, ami biztos, nem veszi le fél szemét a Kišről. És ez így is van helyes! Kišsel sok baj van. Nem elég szerb, nem elég magyar, nem elég zsidó, nem elég montenegrói; nem, elég. Lerágott csont.

(Talán mégis felvesz a Kárpátia. Munk megvizsgál: félrever a szíve, erős izgalmi állapot. Negyven cigaretta. Karpacia. Nyugodtan, tovább utazhat.)

Danilo Kišről persze semmit sem tudok, nem is sejtem izgalmas, identifikációs sokszínűségének nyűgét, hogy életműve, sorsa jeleníti meg számunkra leghitelesebben ennek a bonyolult szerkezetű térségnek nyelvi, történelmi és kulturális összetettségét. Ilyesmi. Mítoszok, előítéletek mezsgyéje. Semmit sem sejtek, amikor a kilencvenes évek derekán (a kilencvenes éveknek nem sok dereka volt, se gerince, mondjuk inkább ágyékán) uccu a könyvesbolt. Venni valamit Csáthtól, akármit, mert állítólag arról ír, hogy kiveri, hogy hányszor veri ki, hogy kutyapóz, hogy morfium, nem, az érdektelen, a faszverés, az igen. Hogy ez irodalom, hogy ilyet le lehet írni egy írónak. Több se kell egy kamasznak. A József Attila-i Szabad ötletekes pina fasz / együtt basz rimkincshez újabbakat találni, mert ekkor már régen kevés a szegény Villon rég hegedült női lábak között szemérmetlen szemérmesség.

Benyitok tehát. A könyvesboltba. A Kosztolányi Dezső Könyvesboltba. Benyitnék. Ha lenne ilyen. Mert a Kosztolányi, az Kosztolányi. Ő író, ő irodalmi író! Birodalmi. Benne van a Birodalmi SzLöveggyűjteményben. Rühellem persze ekkor még, mert Szabadkán a csapból is, ha irodalom. Na de akkor is, evidens számomra, hogy ebben a porfészekben (ismét a sztereotípiák) ő a KÖLTŐ. Pont. Tačka. Akiről a könyvesboltot, a gimnáziumot, ahol tanult, a mindent, ami irodalom, elneveznek.

De nincs ilyen. Van helyette Gradska knjižara Danilo Kiš Városi Könyvesház. Az első, meglehetősen félresikerült találkozás. Nem éppen szerelem elő látásra. Nem értem. Egyszerűen nem értem. Már pár éve túl vagyok egy hasonló megrázkódtatáson. A szabadkai Kosztolányi Dezső Gimnáziumba szeretnék felvételizni. Keresem a felvételi tájékoztatóban, de nincs. Nincs ilyen. Lapozok, lapozok. Tartalom. Subotica. Kosztolányi Dezső. Deže Kostolanji. Gimnazija. Lapozok. Végétől a végig. Mondom az osztályfőnöknek, a tanárnéptársnak (Tanárnéptársnak tisztelettel jelentjük, az osztály létszáma...),

mondom, kihagyták a gimnáziumot. Hibás. Hogyhogy hibás? Hibás, nincs benne a Kosztolányi- gim. Olyan nincs. Hogyhogy nincs? Akkor meg mi van, ha az nincs? Gimnazija Svetozar Marković Gimnázium. Síri csend és hullaszag.

És most a könyvesboltot is ellopták tőlünk. Ezek. Kilencvenes évek: a nem Mi, az az Ezek. Az Ezek, az minden, ami nem Mi. Azt persze nem tudni, ki a Mi. Mindenki gyanús. Mindent átneveznek. Miloš Obilić osnovna škola. Car Lazar trg. Jovan Nenad-szobor a kotlós árnyékában, a főtéren. Négy C-betű mindenütt. Sz, valójában, de nekem C. CCCC. Ellopták Tőlünk. Tőlem. Ezt is, ahogy szép lassan az egész várost. Berontok hát a Csáth- kötetért. Most nem hagyom annyiban. Csakazértis. Jól megmondom. Jól: azaz félhangosan. Egyre halkuló félszegséggel. Ezek a szerbek! Már megint előkotor-tak valami nagyszerb nacionalista író. Ki a fsm (szemérmes sziszegés) az a Danilo Kiš Kosztolányihoz képest!? Felhőborító, hogy nem K. D. Valami ilyesmit. Háborgok. Feltámadott a tenger.

Az első találkozás. Danilo Kiš mint Nagyszerb ideológus. Evidencia. Ha nem lenne az, akkor Kosztolányi Könyvesház lenne. Punktum. Egyszerű az én világom. Egyszerű a Mi világunk. Mondom, a kilencvenes évek. A megfoghatatlan, de egyre hízó bűn-tudat ideje. Mert más vagy, mert másképp beszélsz. Mert rosszul beszélsz másképp. (Később persze megtudod, mert később, az később van, hogy nem másképp is rosszul beszélsz, mert a nem másképp is másképp van.) Rádöbbsz: kisebbség vagy, nem nemzetiség, bármit is jelentsen ez a viszonylag PC szocreál terminus. Már nem nemzetiség, hanem Kis-seb-ség.

Pedig szépen indult minden. Testvériség egység. Büszke vagyok, hogy én még voltam pionír, és ez azokkal szemben, akik nem voltak, megkérdőjelezhetetlen tekintélyt kölcsönöz az iskolában. VIII. Vajdasági Rohambrigád (Rohadtbrigád) Általános Iskola. Osnovna Škola VIII. Vojvođanska Udarna (Udarena) Brigada. Nyolc zászló leng az iskolaünnep-ségeken a Hej sloveni dallamára. Köztük a vörös csillagos magyar zászló. Semmi hiba. A kórusban én is ott lehetek, de csak a Rohambrigád tiszteletére rendezett ünnepségen, versenyre már nem visz az énektanárnő. Kirak a karból. Mondom is neki mostanság havonta, hogy tönkretette a zenei karrierem. Az anyósom. Úgy tesz, mintha nem emlé-kezne rá. Ilyenek az anyósok. Újabb sztereotípa.

Éneklek lelkesen a Hej slovenit a rozoga partizánhősöknek. Jó szám, egész be lehet lelkesedni tőle, nem úgy, mint a magyar himnusz, az busongós. Na de azt is éneklek, raj-takapnak, éneklek csak úgy. Elég gyakran. Te meg mindig a magyar himnuszt éneklek, vágja az arcomba egy kis köcsög, csak az lehet, hiszen egy évvel alattam jár. Valamiért meg akarom verni, aztán ezzel vág vissza. Nem verem meg. Meghatározhatatlan szé-gyenérzet. Pár évre rá egy szikével a biológiate terem linóleumába belevésem óra közben a magyar címert. Meghatározhatatlan büszkeség. Önelégültség. Láttad, valaki belevéste a magyar címert a biosz terem padlójába, súgja barátom, M. Meghatározható büszkeség. Melldagadás. M.-mel szétfúrjuk a szerb teremben a padot. Csak mert az a szerb terem. M. neve ics-re végződik. Erről szemérmesen hallgatunk.

Nincs már testvériség, egység. Kiderül a VIII. Vajdasági Rohambrigád Hőseiről, hogy ők lőtték tömegsírbá a legtöbb bácskai magyart. Hmm. Változik a világ. Az elesett hősök neve egy hatalmas táblán még sokáig ott van a díszteremben.

Pedig egész jól indult minden. Kezdetben például észre sem vettem, hogy nem Magyarországon élek, és ez nem elhanyagolható. A Videoton bejutott a KEK-döntőbe. Hajrá bidi, kiabálom, úgy képelem utólag, a bilin ülve. A válogatott vezet a világrang-listát a mexikói vb. előtt. Kapok aputól egy képet a csapatról. Tatabányáról hozza (időbe telik, míg felfogom, nincs Mamabánya), Magyarországról. Ekkor tehát már tudom, hogy

ez nem az. Magyarország az valami egészen más. Még ennél is jobb. Az valami nagyon jó. Az az Egri csillagok. Ott Bornemissza Péter megpörköli a török seggét a tűzkerékkal. Az kuruclabanc. Az Petőfi Sándor, aki nem más, mint Petőfi Sándor. Az Kossuth Lajos, Széchenyi kisgyermekek valának s lettek verzerccsillagai édes magyar hazának. Az valami fantasztikus nem tudom mi.

Aztán én is meglátom. Sült kolbász mustárral a Marx téren. Meg egy igazi troli. Ott áll üresen a megállóban. Elmegyünk mellette. Egy pillanatra felugrok a lépcsőjére. Utaztam igazi magyar trolin.

Egész jól indult minden. Talpra magyar, hí a haza. Huszárok vagyunk. Az óvodában megdobáljuk a szerbeket kövekkel, és ők megfutamodnak. Én vagyok Rózsa Sándor, mert én futok a leggyorsabban. Nem azért dobáljuk meg őket, mert szerbek. Semmi ideológia. Valakit meg kell kergetni, és ők a másik csoport, a nem mi, és azt nagyon jól lehet tudni, hogy ki az a mi, aki a Sün csoport. És igen, aztán ebből lesz a Mókus örs. Ilyen szó, hogy örs, persze nincs. Pionír izé. Már elfelejtettem, mi.

Aztán. De hisz eb a sors, s mindezt felfalta. Mexikóban kikap a válogatott. Hat null. Hatévesen. Irapuato az Trianon, Mohács, Világos, Muhi együttvéve. A Diszl benyelt hatot. Az isteni Diszl. Potyát is. Már a félidőben anyu jéghideg zuhany alá nyom. Az egész világ megtudja, hogy kikaptak a magyarok. Sírás, rivás, fogak csikorgatása. Apu aztán megmutatja a kiserdőben, hogy mekkora is egy igazi focikapu. Beállít. Esélye sem volt a Diszlnak. Némi megnyugvás.

Aztán. Meghal apu. Nem kelti fel se só, se könny, se vegyszer. Eltűnik. Akárcsak Kis Eduárd. Vasúti menetrendje, a búcsúlevél sokáig a fiókban marad. Zöld tinta. Kockás papírlapok. Hosszú kutyanyelvek. A papírlapok hosszában vannak kettéhajtva, mint az iratokat szokták, de nincsenek még egyszer, keresztben is megtörve. Két leélendő élet menetrendje. A pesti vasút mellett lakunk. Éjszakánként berezonál az ablak. Nappal sosem. Csak egyszer olvassa fel anyu, évekkel később. Drága kicsi fiam, szemem fénye kicsi lányom... Tanácsok. Hétköznapi apróságok, négy-öt füzetlapba sűrítve. Vizes kézzel ne kapcsoljátok el a villanyt. Mindig a matek házit csináljátok meg először. Olvassátok végig a könyvet, amibe belekezdtek. Ilyenek.

De felfénylik közülük valami, aminek nem tudok nevet adni. Törvény talán. Örvény. Kötelező, szelíd noszogatás. A vonat itt pontosan indul és pontosan érkezik. Még ha rozsdás is a vágány. Legyetek büszkéek arra, hogy magyarok vagytok, de a másik nemzetet mindig tiszteljétek. Ennyi. Semmi titok. Didaktikus, igen. Lehet füttyögni. És az egyparancsolat első feléhez egy kis útmutató. A bizonyos I betűvel kapcsolatos mizéria. Kollár és nem Kolar. Soha ne hagyjátok egy I-lel írni a neveteket. Kézmosás után persze nem törölök kezét, mielőtt lekapcsolnám a villanyt. Matek házit nem csinállok. A fejezeteket azért büntudattal ugrom át. Legelőször a párizsi Notre-Dame leírását. Hogy lehet kövekről ennyit zagyválni? Az I-ekért azonban, amit folyton ellopnak a szerbek, mert hát ilyenek a szerbek, sziszifuszi partizánharcot vívok. Naná, hogy kiderül, szlovák név (Jan Kollár, a szlovák Kazinczy, Kollár két I-lel és magyar á-val, kollár, mint kocsis, bognár), így már nem is olyan jó. Nem szittyá. Lehet, hogy mégsem annyira egyértelmű minden.

De ez csak homályos sejtés. A vonat félresiklott, a váltók befagytak, részeg a bakter, hiába jó a menetrend. Hógolyózunk a szerbekkel és megfutamodunk. Jeges, tömör hógolyók vágódnak fültövünkhöz. Pedig többen voltunk, de ekkor már mégis kevesebben. Lehetnék most is én a Rózsa Sándor, még mindig én vagyok a leggyorsabb, ha iszkolni kell, de egy Rózsa Sándor nem iszkol, legfeljebb a kocsmában kesereg, nem botlik meg fenyőben, gyökérben a lova lába. Az nem lehet. Iszkolok tehát. Vagy néha nem.

Miljannak, aki dupla akkora, azaz vágósúlyban van már, kirúgom a lábát. Tíz-tizenöt méteren át vonszolom a betonon. Örült lobogás a szemben. K. szerint van benne valami PetőfiSándoros. Miljan boszniai menekült. Érti az erőszak nyelvét.

Hogy lehet tisztelni Ezeket? Nem értem. Mindent átneveznek valami nacionalista valakiről. Ők, a nacionalisták. Mi persze nem vagyunk azok, mi legfeljebb utóvédharcot vívunk. Megmaradás, megmaradás, megmaradás. Na most menjek vagy maradjak? Aki megy, áruló. Egyszerű ez. Az enyém legfeljebb önvédelem. És akkor jogos. Egyszerű ez. A könyvesboltot is már valami szerb íróról nevezték el, akinek ráadásul magyar neve van. Mostanában sok magyar rájön, hogy ő tulajdonképpen nem is az. Ő biztos korábban jött rá erre, ezért e kegy. Pričaj srbski, da te ceo svet razume. Beszélj szerbül, hogy az egész világ megértsen.

Próbálok is pricsázni szrbszki, de az nem is olyan egyszerű. Pricsázok, pricsázok én, de kiröhögnek. Pričaj srbski. Dobro, dobro. Nem dobro. Pedig többen voltunk, mégis kevesebben. Nem is fáj a vesém, az oldalam, nem tört a csontom. Tíz-tizenöt rúgás mindössze, meg a koszos ruha. Járhattam volna rosszabbul. Azért mégis ropog valami.

Aztán meg, állunk a buszmegeállóban. Kérdezem, zongorázik még? Odajön, hozzánk, egy néger srác, akit edzésen (tréning) láttam már párszor. Szerbnéger. Nem svájcínéger, nem montenéger. Kérdezi, zongora? Mondom, zongora. Kopp. Egy fejes. Még sosem fejeltek le. Nem is rossz érzés. Meglepő, váratlan, de nem rossz. Aztán a jól ismert koreográfia. Pričaj srbski. Okej. Nema problema.

Szudárovich doktor úr!...

Őn elment Szabadka város főkapitányi hivatalába és ott megkérdezte, hogy miért tiltották le „azt” a horvát nyelvű színielőadást. Horvátul kérdezte meg.

Kíváncsi volt rá? Nem tudta elképzelni, miért történhetett? Vagy azt hitte, jogtalanul történt?

Szudárovich doktor úr, ugye ott megfeleltek önnek? Magyarul. Ami nem annyit jelent, hogy gorombán, dölyfösen, hanem udvariassággal és türelemmel! Szudárovich doktor úr, nem gondolja, hogy a világ semmilyen más államában nem kapott volna a kérdésére más feleletet, mint azt, hogy ajtót mutattak volna önnek? De hát mi Magyarországon vagyunk, ahol a nemzeti fejlődés ellenségeit nem bántja senki, mert olyan erős, egészséges és hatalmas a mi szociális testünk, hogy nagy erejében bizakodva nem törődik a rajta élőködő, keresztül-kasul rágó férgekkel.

Ezt egy olyan ember írja, aki őt nemzedék előtt még nem volt magyar, de akinek a dédapái jól ismerték a természet, a nagy Élet törvényeit... és beleolvadtak a magyarságba, attól az időtől fogva, hogy beleharaptak a magyar kenyérbe. Ezt fogják tenni az ön fiai is – Szudárovich doktor úr! –, s még inkább azoknak gyermekei, akár akarja ön, akár nem. De meg kell, hogy tegye ön is, mert ön – Szudárovich doktor úr – művelt ember, és így higgadtan tud ítélni a tények fölött.

Beszélj magyarul, hogy az egész világ megértsen.

Ez a dallam ismerős valahonnan. Ovo je Srbija. Az állam nyelvén. Sehol se lenne ilyen jó dolgok. Iskolák, újságok. Mi kéne még? Slobonda Vojvodina? Forever Bácska. Mi. Az kéne!

Csáth Géza književnik szabadon maradt, meredt szemével dölyfös gyanakvással méregeti Danilo Kiš književniket.

Ki-kinek az erős szociális testébe olvadt be? Kollár Árpád (még nem pesnik) Csáth Géza književnik szabadon maradt, meredt szemével, sértett gyanakvással méregeti a Danilo Kiš književnikről elnevezett Gradska knjižarat. Who the fuck is Danilo Kiš?

Ugrás az időben. Hopp. Homályos büntudat a Csáthság miatt. Második találkozás Danilo Kišsel, aki állítólag nagy író, nagyonnagy. Az ilyet miért mindig utólag tudja meg az ember? Állítólag majdnem egy Kosztolányi. Uccu a Kosztolányi-utód Limbus antikváriumába Danilo Kiš szerb összesért. Némi fennakadás, miért nem Kosztolányi Dezső antikvárium? Jóval kevesebb méltatlankodás. A nagy Élet törvényei... Cirill Danilo Kiš. Nem pricsáztam szrpszki, nem pricsáztam cirillszki. Így elég nehéz kideríteni, miért is nagy a Kiš.

Egy részletet fordítok a híres 73-as Kiš interjújából. Fordítok. El. Fordulok. A nacionalizmus giccs: szerbhorvát változatba, az áruba bocsátott nemzeti eredetű szív feletti fölényért folytatott harc. A nacionalista, többnyire egyetlen nyelven sem tud, sem az ún. nyelvváltozatokat nem ismeri, más kultúrákat sem ismer (azok nem hatnak rá). De a dolog nem ilyen egyszerű. Jól van, eddig jó. Szerbhorvát változatban. Ezt mondom én is.

Olvasom az Anatómialeckét fordításban. Mézeskalács szív nacionalizmus. Magyarország ekkor már nem kuruclabanc. Bornemissza borissza. A Mars téren a kolbász még mindig kolbász. De a troli az nem troli. Egész jól megtanultál magyarul, ahhoz képest, hogy nemrég jöttél Jugóból. Ja. Jó a nyelvérzékem. Egyre fokozódó büntudat Csáth miatt.

Magyarországon élve, falun, szolgasorban és szegényen, ugyanakkor – mégis – városias „világítással” és szokással, tehát azzal az érzéssel, hogy nem ott van a helyem, nem vagyok otthon, az iskolában és különféle parasztsaládoknál, ahol kíváncsian fogadtak, mint valami furcsa szerzetet, csakhamar magamba szívtam az összes magyar (falusi) mítoszt, a színhagyomány összes közhelyét: kiszámolósdikat, ráolvasásokat, közmondásokat, stb. Hogy „a magyar a legvendégszeretőbb nép a világon”, a legszorgalmasabb és legistenfélőbb; a magyar katonák a legigazságosabbak és legbátrabbak a csatában – Talpra magyar, hí a haza –, a magyar nagy Alföld a legszebb látvány a világon (egyes külföldi, tárgyilagos utazók szerint), ugyanakkor a hegyek kietlenek és barátságtalanok – Mit nekem te zordon Kárpátoknak (Petőfi) –, Magyarországot idegenek csonkították meg (Nem, nem soha!), most pedig (gyermekeim), a mi hazánk ismét tágas és szép, mint a Szent István-i időkben, ismét bokrétaaként virít az Úristen kalapján, mert a magyarok Jóistene amolyan pusztai csikóslegényként kalapot visel, fejedőjén pedig, bizony, a magyar mezők virágaiból összeállított csokréta díszeleg, magyar virágokból (amilyenek másoknak nincsenek): búzavirágból, gyöngyvirágból, bazsalikomból és bazsarózsából: Ha a föld Isten kalapja, hazánk bokréta rajta – a magyar történelem a legvéresebb, a leghősiesebb, a legigazságosabb, a magyar uralkodók a legnevesebbek, legműveltebbek, akiket mindig elárulnak az ármánykodó szövetségesek; Magyarország védőfalként állt a hódító török előtt; a magyar nyelv a legszebb a világon, mellette szégyenkezve elbújhat a többi.

Pričaj mađarski da te ceo svet razume! De a dolog nem ilyen egyszerű. Jól van, na. Sejthettem volna. Egyre fokozódó szégyenérzet. Kicsit még próbálkozok. Vergődöm. Úgy teszek, mintha zokon venném, hogy Kiš ilyeneket mond Rólunk. Utolsó esély. Mézeskalács szív nacionalizmus. Édes Erdély, itt vagyunk. Nyamm-nyamm.

Magyarország Európa védőpajzsa. Szerbia a kereszténység védőpajzsa. A magyarok a legvendégszeretőbbek a világon. A szerbek a legjobb házigazdák. A pusztánál nincs szebb. A hegyek a legszebb. Magyarországot megcsonkították (hosszú felsorolás). Szerbiától elvették a (máig tartó felsorolás). A szerb királyokat elárulták. A magyar királyokat cserbenhagyták. Cserbenhagyásos gázolás. Döbbenet. Döb-döb.

Pričaj hrvatski Brenner doktor úr. Nyugodtan pričaj hrvatski. Úgy is mindegy. Szíved megszakad tán. Tévedni tetszik erős szociális teste minden porcikájával. Bunkónak tetszik lenni. Úgyis mindegy.

Otthon a Beerben unokabátyámal (V.-ićvič). Minket, magyarokat, ezer éve basznak, mondja, a török, a tatár, az orosz. Fél óra múlva. Veltünk, szerbekkel, mindenki kibaszott, a törökök, az amerikaiak, az albánok. Jól van, no. Megy a kettő együtt is. Könnyű neki, tökéletes Adidas-trénerkákat hamisít. Már gépet is vett a három csíkhöz. Viszik a magyarok, mármint azok a magyarok, akikhez ő nem megy, amíg vízum kell oda. Ő még hisz abban, hogy Magyarország az valami nagyon valami. Egri kék szállókat tart és Peći kontyosokat. Szabadkai rezgőnyakút nem. Rezeg a nyaka, amikor a sávokat szabja.

Ugyanott tavaly. Megverem M. barátomat hajnali négykor. Fröcsög a vér. A kezemet szétvágja a jegygyűrű. A házasság terhe. Hja. Olcsó szabadkai fehérarany. Nem is M.-et verem. Az asztalt. Zsidózik. Ne zsidózz, bazdmeg, ne zsidózz. Nem érti, hogy az ugyanaz. Pontosan ugyanaz. Nincs ilyen, olyan, amolyan nacionalizmus, mondom. Szerinte de. Mert Minket Ők. De Mi Őket nem. Az más. Nem más. Verem az asztalt, fröcsög a vér. Üvöltök. Hugyozás közben persze részeg ölelkezés. Mert azért kell valakivel búsongni néha, hogy minket, mindenki, mindig, midahányszor.

Sudarovič doktor úr! Megnéztem. Doktor Brenner szobráról lemosták a taget. A jeges hó kiolvadt szeméből. Pedig fél szemmel élesebben lát az ember, állítólag. Persze úgy célozni is könnyebb.